

De Eerste Wereldoorlog 1914 -1918 – Achtergronden en oorzaken

Deze oorlog werd destijds aangeduid als 'De Grote Oorlog', vooral door Frankrijk en Engeland, die nauw bij deze bloedige strijd betrokken waren. De Grote Oorlog werd uitgevochten in Europa, maar ook in het Midden-Oosten, Afrika en op zee. Er vielen 10.000.000 (tien miljoen!) slachtoffers.

Oorzaken van de Eerste Wereldoorlog.

Er zijn verschillende omstandigheden die bijdroegen aan het uitbreken van de oorlog:

1) De situatie in Europa rond 1900

Duitsland wilde onder leiding van keizer Wilhelm II een wereldmacht worden en een sterk leger en bezittingen over de hele wereld (koloniën). Duitsland en Frankrijk hadden in 1870/71 oorlog gehad. Duitsland had gewonnen en 'kreeg' Elzas-Lotharingen. De Duitse staten gingen één groot Duistland vormen.

De Engelsen voelden zich bedreigd en Frankrijk was ook bang voor een machtig Duitsland. Er bestonden dus grote spanningen tussen de belangrijkste Europese landen.

2) Het nationalisme: dat wil zeggen de verheerlijking van het eigen land / liefde voor eigen volk. Andere volken werden vaak als minderwaardig of als vijand gezien. Dat nationalisme heerste niet alleen onder de grote landen in West-Europa maar ook in Oost-Europa (in de landen rond de Balkan). Daar wilden Grieken Bulgaren, Hongaren, Serven en Bosniërs zich losmaken van het grote Ottomaanse Rijk (Turkije) en zelfstandige landen worden. Turkije raakte ook Bosnië-Herzegovina kwijt dat zich wilde aansluiten bij Servië. Naar Bosnië-Herzegovina werd ingepikt door Oostenrijk-Hongarije. De Serven waren hierdoor erg boos op Oostenrijk-Hongarije.

3) Duitsland wilde (net als iedereen) een groot wereldrijk stichten en probeerde in Afrika koloniën te veroveren. Engeland had in Afrika veel koloniën en was dat Duitsland land zou inpikken. Frankrijk was ook bang dat het zijn Afrikaanse koloniën zou verliezen.

Dit streven een groot wereldrijk (= imperium) te vormen heet Imperialisme. Engeland, Frankrijk, Rusland, Spanje, Portugal, Italië, de Verenigde Staten en zelfs Nederland deden daar aan mee.

4) Verschillende landen hadden Bondgenootschappen gesloten om samen te werken en elkaar te steunen als dat nodig was. Er waren twee grote Bondgenootschappen:

a. Duitsland, Oostenrijk-Hongarije en Italië >>> de Driebond of de Centralen

b. Engeland, Frankrijk en Rusland >>> de Triple Entente of de Geallieerden

Verder ging Rusland samenwerken met Servië om gemakkelijker bij de Middellandse Zee te komen

5) De industrialisatie zorgde er voor dat er meer wapens gemaakt konden worden. Vooral Duitsland kreeg hierdoor een sterk leger en een grote vloot.

Belangrijke begrippen:

Nationalisme
Imperialisme
Industrialisatie
Militarisme
Wapenwedloop

Belangrijke jaartallen:

1914 uitbreken van de Eerste Wereldoorlog
1917 de Verenigde Staten gaan meedoen met de oorlog
1918 einde van de Eerste Wereldoorlog
1919 Vrede van Versaille

Het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog.

De moord op de Oostenrijkse troonopvolger Frans Ferdinand op 28 juni 1914 tijdens zijn bezoek aan Serajevo, de hoofdstad van Bosnië, was het begin van een domino-effect aan gebeurtenissen: van het een kwam het ander. Omdat de daders uit Servië kwamen, had Oostenrijk een goede reden om Servië aan te vallen. Rusland wilde Servië helpen. Daarop verklaarde Duitsland (vriend van Oostenrijk) de oorlog aan Rusland en aan Ruslands bondgenoot Frankrijk.

In heel Europa werden miljoenen dienstplichtige soldaten opgeroepen en klaar gemaakt voor de oorlog (gemobiliseerd). Iedereen was enthousiast over de oorlog want iedereen dacht dat hij snel zou winnen. \

Duitsland trok met zijn legers via België naar Frankrijk. Toen verklaarde ook Engeland (bondgenoot van Frankrijk) de oorlog aan Duitsland.

De oorlog was echter niet binnen een paar weken voorbij (zoals iedereen gehoopt had) en voor Duitsland kwam nu het probleem van een oorlog op twee fronten: in het westen moesten ze vechten tegen Frankrijk en Engeland; in het oosten tegen Rusland en de Serviërs.

Het verloop van de oorlog

Juni 1914 uitbreken van de oorlog

Juli 1916 grote Engelse aanval op de Duitse troepen bij de rivier de Somme in Noord Frankrijk. De aanval mislukte: 21.392 Britse soldaten kwamen om in één dag; 35.000 raakten gewond. De ***slag aan de Somme*** ging nog enkele maanden door zonder dat een van de partijen er iets mee opschoot. In het westen kwam het front muurvast te zitten in de ***loopgravenoorlog***. Giftgas, prikkeldraad, mitrailleurs, bunkers en artillerie maakten dat elk offensief tot het verlies van tienduizenden soldaten leidde.

Ook in het oosten zaten de soldaten vast in hun loograven. Hier was Rusland aan de verliezende hand. Het Russische leger was slecht uitgerust en er was aan alles tekort. Behalve aan manschappen: die werden zonder pardon tegen de vijandelijke kanonnen ingestuurd. In één jaar (1915) verloren de Russen 4 miljoen soldaten!

De Russische Tsaar kreeg veel kritiek en moest aftreden: de communistische revolutie was in aantocht.

Er werd gevochten met tal van ***nieuwe wapens***: het gifgas, de vlammenwerper, het vliegtuig en de tank (Engelse uitvinding; 1916). Desondanks bleef de loopgraven oorlog voortduren.

Gevolgen voor de bevolking

Er waren uiteindelijk 25 landen bij de Grote Oorlog betrokken. Dat had vele gevolgen voor de bevolking: veel jongens werden opgeroepen voor het leger; er vielen veel slachtoffers: bijna iedere familie had doden te betreuren.

Veel fabrieken moesten verplicht wapens en oorlogsuitrustingen gaan produceren.

De wereldeconomie functioneerde niet meer. Vrouwen werden ingeschakeld om de mannenbanen over te nemen. Zij werkten in fabrieken, reden op bussen of treinen en waren winkelbediende etc. Zo was de oorlog onbedoeld goed voor de vrouwenemancipatie en de strijd van de vrouwen voor het kiesrecht.

Omdat iedereen voor de oorlog werd ingezet spreken we van een ***totale oorlog***.

Tijdens de oorlog werd het nationalisme nog veel feller. Ook met films en kranten werd het eigen land opgehemeld en de vijand zwart gemaakt: >>> ***propaganda***. Maar niet alles mocht worden gezegd. Over de eigen verliezen mochten de media niets zeggen: > ***censuur***

Het einde van de oorlog

Een belangrijke rol bij het beëindigen van de oorlog speelde de ***zeeblokkade*** van Duitsland door de Engelsen. Engelse oorlogsschepen zorgden ervoor dat er geen goederen meer naar Duitsland vervoerd konden worden. Eerst had het Duitse leger daar niet zoveel last van; vanaf 1917 wel. Toen ontstond er een tekort aan munitie en de bevolking had een voedseltekort.

In 1917 trok Rusland zich terug uit de strijd maar Amerika ging meedoen omdat Duitse duikboten enkele Amerikaanse schepen tot zinken hadden gebracht. Duitsland en Rusland sloten een aparte vrede waarbij Rusland veel land aan Duitsland kwijt raakte. Frankrijk en Engeland waren door deze Russische vrede met Duitsland wel boos: zij voelden zich door de Russen in de steek gelaten.

In november 1918 moest Duitsland zich overgeven. De Duitse keizer vluchtte naar Nederland waar hij tot zijn dood (in Doorn) bleef wonen.

Belangrijke begrippen:

Mobilisatie

Loopgraven

Totale oorlog

Propaganda

Censuur

Blokkade